

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี
ที่ วันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๓

เรื่อง สรุปรายงานการประชุมวิชาการ

๑) เรียน คณบดีคณะวิทยาการจัดการ

ตามที่ข้าพเจ้าอาจารย์ดร.สรวรยา ชื่อเลื่อม ได้รับอนุมัติให้นำเสนอผลงานวิจัยเรื่อง "ชุมชนกับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรสัตว์น้ำ กรณีศึกษา: ชุมชนคลองโคก ตำบลคลองโคก อำเภอมือง จังหวัดสมุทรสงคราม" ในการประชุมวิชาการสิ่งแวดล้อมศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 1 ที่จัดขึ้นโดยสมาคมสิ่งแวดล้อมศึกษาแห่งประเทศไทยและมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ระหว่างวันที่ 10 - 12 มิถุนายน ๒๕๕๓ ณ หอประชุมใหญ่มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

บัดนี้การประชุมวิชาการดังกล่าวได้เสร็จสิ้นแล้ว จึงใคร่ขอสรุปรายงานการประชุมวิชาการดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและขอขอบคุณที่ให้การสนับสนุนงบประมาณ

ลงชื่อ

(อาจารย์ดร.สรวรยา ชื่อเลื่อม)

๒) การรับทราบ/ความเห็นของหัวหน้าสาขาวิชาการจัดการชุมชน

กน

ลงชื่อ

(อาจารย์ดร.ธีรพงษ์ บัวหล้า)

หัวหน้าสาขาวิชาการจัดการชุมชน

๒๘ มิ.ย. ๕๓

เรียน คณบดีคณะวิทยาการจัดการ
เพื่อโปรดทราบ ทั้งให้เห็นภาระงาน
กรรมการคณะ
๒๕๖๓/๒๒
๒๕/๖/๕๓
๒๕/๖/๕๓

ทราบ/ไม่ทราบบน

รับ
๒๐๐๖/๕

รายงาน

การประชุมวิชาการสิ่งแวดล้อมศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 1

ระหว่างวันที่ 10 - 12 มิถุนายน 2553

ณ หอประชุมใหญ่มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ข้าพเจ้า อาจารย์ตร.สุวรรณยา ชื่อเลื่อม ขอรายงานการเข้าร่วมประชุมวิชาการ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการจัดประชุมวิชาการ

- 1.1 เพื่อเสริมสร้างให้เกิดการพัฒนางานวิจัยที่ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่และการประยุกต์ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา เพื่อเปิดโอกาสในการแลกเปลี่ยนความรู้ วิสัยทัศน์และประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการสร้างเครือข่ายองค์ความรู้ ด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนางานวิจัยด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา

2. สารสำคัญที่ได้จากการประชุมวิชาการ

การจัดประชุมวิชาการสิ่งแวดล้อมศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 1 เป็นความร่วมมือระหว่างสมาคมสิ่งแวดล้อมศึกษาแห่งประเทศไทย และมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ (โดยบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ วิทยาเขตน่าน) ได้รับการสนับสนุนจากบุคคล ทั้งภายนอกและภายในมหาวิทยาลัย นักวิชาการ ภายในประเทศและต่างประเทศ นักศึกษา ที่มองเห็นคุณค่าและความสำคัญของสิ่งแวดล้อมศึกษา ได้เข้าร่วมเสนอผลงานการวิจัยจำนวน 34 เรื่อง มีการจัดนิทรรศการเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน จากหน่วยงานและชุมชนต่างๆ และนิทรรศการจากโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษา ที่ได้รับการคัดเลือกให้ได้รับรางวัลของสมาคมจำนวน 5 โรงเรียน และโรงเรียนในจังหวัดน่านที่มีกิจกรรมสิ่งแวดล้อมศึกษา ได้ร่วมแสดงผลงานด้วย ซึ่งในการประชุมครั้งนี้มีผู้เข้าร่วมประชุมทั้งหมดประมาณ 200 คน

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการประชุมวิชาการ

- 3.1 ก่อให้เกิดความก้าวหน้าในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม
- 3.2 ก่อให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการระหว่างนักวิชาการ นักวิจัย และนักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยต่างๆ

เอกสารประกอบการประชุม

1. CD ประกอบการประชุม 1 แผ่น
2. หนังสือประกอบการประชุม 1 เล่ม

เอกสารการประชุม

ประชุมวิชาการสิ่งแวดล้อมศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 1
1st Thai Environmental Education Congress

“สิ่งแวดล้อมศึกษาช่วยแก้ปัญหาโลกร้อนได้อย่างไร”
How EE Can Solve the Global Warming

10 – 12 มิถุนายน 2553

ณ ทอประชุมใหญ่มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

จัดโดย

สมาคมสิ่งแวดล้อมศึกษาแห่งประเทศไทย

ร่วมกับ

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

เสนองานวิจัย ห้อง 2

วันที่ 10 มิถุนายน 2553 ผศ.ดร.สุภาวดี ลัดยาภรณ์ : ผู้ดำเนินรายการ

ผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นผู้วิพากษ์	ผู้นำเสนอบทความ	เรื่อง
ผศ.ดร.เถลิงศักดิ์ โสมทิพย์	คุณ สุภาพ อุดตะวิใจ	แนวทางพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาสังกัดเทศบาลเมืองแม่สอด
	ร.ต.ท.ยัน แก้วบุญมา	การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดน
	คุณ พรรณเพ็ญ วงษ์คำลือ	แนวทางการพัฒนาการบริการของศาลจังหวัดแม่สอด
	พระครูปราโมทย์ วรคุณ	การสร้างชุดการสอนสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุดการสอนการเขียนเรียงความแก่กระทุ้ธรรม สำหรับนักเรียนชั้น ป.5 โดยใช้วิธีสอนตามขั้นทั้ง 4 ของอริบสัจ
	คุณ จันทนา บุตรดา	การสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่องการคิด วิเคราะห์ เขียน เชิงสร้างสรรค์กับทร้อยกรอง โดยใช้ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน สำหรับนักเรียนชั้น ป. 6
ดร.สนอง ทองปาน	คุณ สวรรยา ชื้อเหลื่อม	ชุมชนกับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรสัตว์น้ำกรณีศึกษา: ชุมชนคลองโคลน อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม

ชุมชนกับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรสัตว์น้ำ

กรณีศึกษา: ชุมชนคลองโคน ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม

สรวรรยา ชื่อเลื่อม

อาจารย์คร., คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

บทคัดย่อ :

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาชนิด รูปแบบและระดับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรสัตว์น้ำของชุมชนคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม โดยใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่เป็นชาวบ้านผู้ประกอบอาชีพประมงในพื้นที่ 7 หมู่บ้าน จำนวน 366 คน ผลการศึกษาพบว่า

1. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 41-45 ปี การศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา ประกอบอาชีพหลักในการจับสัตว์น้ำและรับจ้างเป็นอาชีพเสริม มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,001-10,000 บาท
2. ชนิดของสัตว์น้ำที่มีการนำมาใช้ประโยชน์ในปริมาณมากที่สุด คือ หอย โดยเฉพาะหอยแครง รองลงมาคือ กุ้ง ปลา ปู และเคย ตามลำดับ โดยหอยและกุ้งเป็นสัตว์น้ำที่มีการใช้ประโยชน์ในทุกหมู่บ้าน
3. รูปแบบการใช้ประโยชน์จากสัตว์น้ำมี 3 รูปแบบ คือ เพื่อเป็นอาหาร เพื่อขายและเพื่อการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ โดยการใช้ประโยชน์จากหอยส่วนใหญ่เป็นการเลี้ยงเพื่อขายและจับตามธรรมชาติเพื่อขาย การใช้ประโยชน์จากกุ้ง ปูและปลา เพื่อเป็นอาหารและจับเพื่อขาย ส่วนการใช้ประโยชน์จากเคยส่วนใหญ่เพื่อแปรรูปเป็นกะปิคลองโคนที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก
4. สำหรับสัตว์น้ำที่มีการนำมาใช้ประโยชน์มากที่สุดที่ระดับความถี่ทุกวัน คือ หอยและปลา ตามลำดับ

จากนโยบายการส่งเสริมขององค์กรภาครัฐ เช่น การรณรงค์ส่งเสริมกิจกรรมการปลูกป่าชายเลนในวันสำคัญ กระแสการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ รวมถึงนโยบายกระตุ้นและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งผลให้พื้นที่ป่าชายเลนในพื้นที่เพิ่มขึ้น สัตว์น้ำหลากหลายชนิดจึงเพิ่มปริมาณขึ้น ชุมชนได้ใช้ประโยชน์จากสัตว์น้ำ ทั้งเพื่อเป็นแหล่งอาหาร การประกอบอาชีพและเพื่อการท่องเที่ยวและพักผ่อนหย่อนใจ

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจะเป็นประโยชน์แก่องค์กร หน่วยงานและผู้ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัดและระดับประเทศใช้ประกอบการวางแผน การกำหนดนโยบายในการพัฒนา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรให้สอดคล้องกับศักยภาพของฐานทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน นำไปสู่ความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นรากฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืน

คำสำคัญ: การใช้ประโยชน์/ สัตว์น้ำ/ สมุทรสงคราม

**Communities and Aquatic Animal Resource Utilization A Case Study:
Klongkhone Communities, T. Klongkhone, A.Muang, Samutsongkhram Province**

Sawanya Suelueam

Ph.D., Faculty of Management Science, Silpakorn University

Abstract :

The principal aim of this study was to study aquatic animal's type was utilized, pattern and frequency of aquatic animal utilization. Case study: Klongkhone Communities, T. Klongkhone, A.Muang, Samutsongkhram Province. All of theses were measured in term of questionnaires and administered through 366 local people's opinion. The result found that

1. Almost local people were male, aged 41-45 years, high school education, major career was caught aquatic animal and employee was minor, average income 5,001-10,000 bath/month.
2. Aquatic animal's type: mollusk was the most utilized aquatic animal, especially cockle. And shrimp, fish, crab and sergestid shrimp, respectively.
3. The pattern of aquatic animal utilization: mollusk was almost utilized for sell, while shrimp, crab and fish was almost utilized for food and sell, and sergestid shrimp was almost utilized for by product.
4. The frequency of aquatic animal utilization: The most frequency of aquatic animal utilization was mollusk and fish respectively.

The current trend of tourism is ecotourism, this kind of tourism show a concern activity for environment conservation such as forest plantation. Mangrove area increased and also aquatic animal too. Local people utilized from these resource for providing jobs and food.

The result data was useful for both local government and concerned organization for managing, planning and implementing action in order to set up sustainable natural resource utilization policy and sustainable development policy.

Keyword: Utilization, Aquatic animal, Samutsongkhram

บทนำ

ทรัพยากรธรรมชาติมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ในแง่ของปัจจัยพื้นฐานในรูปของอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัยและยารักษาโรค รวมถึงการใช้ประโยชน์ทางอ้อมในการผลิตภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรม การประกอบอาชีพและการเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ โดยเฉพาะทรัพยากรป่าชายเลนที่สามารถพบกระจายอยู่ทั่วทุกภาคของประเทศไทย ทั้งในภาคกลาง (พื้นที่ป่าชายเลน 67,963 ไร่) ภาคตะวันออก (พื้นที่ป่าชายเลน 165,205 ไร่) ภาคใต้ฝั่งตะวันออก (พื้นที่ป่าชายเลน 212,894 ไร่) และโดยเฉพาะภาคใต้ฝั่งตะวันตกตั้งแต่จังหวัดระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ ตรังและสตูล มีพื้นที่ป่าชายเลนมากถึง 1,133,634 ไร่ (กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, 2550) นับเป็นแหล่งป่าชายเลนที่ใหญ่ที่สุดของไทย

มนุษย์ได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลนทั้งโดยตรงและโดยอ้อมในกิจกรรมต่างๆ อาทิเช่น คำนป้าไม้ ป่าชายเลนเป็นแหล่งผลิตไม้ไผ่ที่เป็นแหล่งพินคุณภาพดี แหล่งผลิตไม้ที่ใช้ประโยชน์ในการก่อสร้างบ้านเรือน การทำเครื่องมือประมงและเฟอร์นิเจอร์ ด้านนิเวศวิทยาป่าชายเลนเป็นผู้ผลิต แหล่งอาหาร แหล่งที่อยู่อาศัย แหล่งหลบภัยและแหล่งขยายพันธุ์แก่สัตว์น้ำวัยอ่อน และสิ่งมีชีวิตอื่นก่อเกิดความสัมพันธ์ในวัฏจักรของห่วงโซ่อาหาร(Food chain)

นอกจากนี้ป่าชายเลนยังเป็นเทคโนโลยีธรรมชาติที่ช่วยลดความแรงของคลื่นลม ระบบ

รากช่วยดักจับตะกอนสารพิษและสิ่งปฏิกูลต่างๆ ที่ไหลจากบนบกก่อนลงสู่ทะเล

คลองโค่น จังหวัดสมุทรสงครามเป็นพื้นที่หนึ่งที่มีป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์ โดยมีพื้นที่ป่าชายเลนประมาณ 15,957 ไร่ (กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, 2550) เนื่องจากมีอาณาเขตส่วนหนึ่งติดต่อกับทะเลอ่าวไทย ยาวประมาณ 23 กิโลเมตร และได้รับอิทธิพลจากตะกอนปากแม่น้ำแม่กลองก่อให้เกิดพื้นที่อ่าวชายฝั่งทะเลที่เป็นแหล่งก่อเกิดป่าชายเลนตามธรรมชาติ อีกทั้งดินตะกอนยังเป็นแหล่งสารอาหารของนกน้ำและสัตว์น้ำหลายชนิดที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ อาทิเช่น กุ้งกุลาดำ กุ้งแชบ๊วย กุ้งก้ามกราม ปูทะเล หอยแครง หอยนางรมและสัตว์อื่นที่มีคุณค่าต่อมนุษย์และระบบนิเวศ วิธีการดำรงชีวิตของชุมชนคลองโค่นส่วนใหญ่จึงมีความผูกพันเชื่อมโยงกับป่าชายเลนและทรัพยากรสัตว์น้ำที่ได้หล่อเลี้ยงชีวิตให้ดำรงอยู่เรื่อยมาตั้งแต่อดีต โดยเฉพาะการประกอบอาชีพการประมงและการจับสัตว์น้ำ เช่น การรอเคยเพื่อกะปิกคลองโค่นที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก การล้อมอวนปลากระบอก การล้อมกรำปลาตุกทะเล กาดิบกระดานเลนเก็บ หอยแครง เป็นต้น ชาวบ้านในชุมชนใช้ประโยชน์เป็นแหล่งรายได้หลัก และรายได้เสริมจากการท่องเที่ยว เช่น การล่องเรือชมระบบนิเวศป่าชายเลนและวิถีชีวิตชุมชน และการปลูกป่าชายเลน (องค์การบริหารส่วนตำบลคลองโค่น, 2550)

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาชนิด รูปแบบ และระดับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรสัตว์น้ำ ของชุมชนคลองโคก เพื่อให้ได้ข้อมูลอัน จะเป็น ประโยชน์ต่อองค์กร หน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งใน ระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัดและ ระดับประเทศ ใช้ประกอบการวางแผนกำหนด นโยบายในการพัฒนาและใช้ประโยชน์จาก ทรัพยากรให้สอดคล้องกับศักยภาพของฐาน ทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อให้ชุมชนสามารถใช้ ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน และยาวนาน นำไปสู่ความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นรากฐานของการ พัฒนาที่ยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาชนิด รูปแบบและระดับการใช้ ประโยชน์จากทรัพยากรสัตว์น้ำของชุมชนคลอง โคก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในชุมชนคลองโคก จำนวน 7 หมู่บ้าน รวมทั้งสิ้น 4,303 คน กำหนดขนาดของ กลุ่มตัวอย่างได้จำนวน 366 คน และใช้วิธีการสุ่ม ตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดย เลือกเฉพาะผู้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากร สัตว์น้ำ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือ ที่ ใช้ ใน การ วิจัย คือ แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 2 ชนิดของสัตว์น้ำ ที่ใช้

ประโยชน์

ส่วนที่ 3 รูปแบบการใช้ประโยชน์

ส่วนที่ 4 ระดับการใช้ประโยชน์

และส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับ การศึกษาจากวารสาร หนังสือ ตำราและเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Secondary data) จาก ห้องสมุดมหาวิทยาลัยต่างๆ องค์กรบริหารส่วน ตำบลคลองโคก องค์กรบริหารส่วนจังหวัด สมุทรสงคราม การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และระบบสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต เพื่อนำมา กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย และดำเนินการ เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Primary data) โดยใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างจำนวน 366 ตัวอย่าง เพื่อศึกษาชนิดรูปแบบและระดับการใช้ ประโยชน์จากทรัพยากรสัตว์น้ำ ข้อมูลเชิงปริมาณ ที่ได้จะนำมาตรวจสอบ ครบถ้วนสมบูรณ์ของ ข้อมูล ลงรหัส ประมวล วิเคราะห์ผล และ นำเสนอในรูปค่าร้อยละ (Percentage) และการ พรรณนาความในส่วนของข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุ 41- 45 ปี การศึกษาระดับประถมศึกษา ประกอบอาชีพ หลักในการจับสัตว์น้ำและรับจ้างเป็นอาชีพเสริม รายได้เฉลี่ย 5,001-10,000 บาท/เดือน

ตอนที่ 2 ชนิดของสัตว์น้ำที่นำมาใช้ประโยชน์ สัตว์น้ำที่มีการนำมาใช้ประโยชน์ปริมาณ มากที่สุด คือ หอย โดยเฉพาะหอยแครง รองลงมาคือ กุ้ง ปลาปู เคย และอื่นๆ ตามลำดับ โดยกุ้งและหอย เป็นสัตว์น้ำที่มีการนำมาใช้ประโยชน์ในทุก หมู่บ้าน โดยเฉพาะพื้นที่หมู่ที่ 5 มีการใช้ประโยชน์ในปริมาณมากที่สุด ส่วนปู ปลาและเคย เป็นสัตว์ น้ำที่มีการนำมาใช้ประโยชน์ในเกือบทุกพื้นที่ ยกเว้นหมู่ที่ 1 โดยปริมาณการนำมาใช้ประโยชน์ของสัตว์น้ำทุกชนิด มากที่สุดในพื้นที่หมู่ 5

ตอนที่ 3 รูปแบบการใช้ประโยชน์จากสัตว์น้ำ กุ้งถูกนำมาใช้ประโยชน์เพื่อเป็นอาหาร และเพื่อขายเป็นหลัก หอยถูกนำมาใช้ประโยชน์ เพื่อขายเป็นหลัก(จับตามธรรมชาติและขุดบ่อเลี้ยง) กุ้ง ปูและปลาถูกนำมาใช้ประโยชน์เพื่อเป็นอาหารและเพื่อขายเป็นหลัก และเคยถูกนำมาใช้ประโยชน์เพื่อเป็นอาหารและแปรรูปเป็นกะปิกลองโคนที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก ส่วนสัตว์น้ำชนิด อื่นๆนำถูกนำมาใช้ประโยชน์เพื่อเป็นอาหารเป็นหลัก

ตอนที่ 4 ระดับการใช้ประโยชน์จากสัตว์น้ำ การศึกษาระดับการใช้ประโยชน์จากสัตว์น้ำใ่วิธีการศึกษาจากความถี่ของการใช้ประโยชน์ ผลการศึกษาพบว่า กุ้งเป็นสัตว์ที่มีการใช้ประโยชน์มากที่สุดที่ระดับความถี่ 1-2 ครั้ง/สัปดาห์ หอย และปลาเป็นสัตว์น้ำที่มีการใช้ ประโยชน์มากที่สุดที่ระดับความถี่ทุกวัน ปูเป็นสัตว์น้ำที่มีการใช้ประโยชน์มากที่สุดที่ระดับ ความถี่น้อยกว่า 1 ครั้ง/เดือน เคยเป็นสัตว์น้ำที่มี การใช้ประโยชน์มากที่สุดที่ระดับความถี่ 2 ครั้ง/เดือน และสัตว์น้ำ

ชนิดอื่นๆมีการใช้ ประโยชน์มากที่สุดที่ระดับความถี่น้อยกว่า 1 ครั้ง/เดือน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาชนิด รูปแบบและระดับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรสัตว์น้ำป่าชายเลน ชุมชนคลองโคน จะเห็นได้ว่าสัตว์น้ำที่นำมาใช้ประโยชน์ไม่ว่าจะเป็นหอย ปู กุ้ง ปลา ส่วนใหญ่ เพื่อเป็นอาหารบริโภคภายในครัวเรือนและเพื่อขาย เนื่องจากวิถีชีวิตของคนในชุมชนประกอบอาชีพการจับสัตว์มาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ สัตว์น้ำหลาย ชนิดที่มีอยู่ในธรรมชาติสามารถหาได้ง่าย โดยไม่ต้องเพาะเลี้ยง เช่น หอยแครง ปลากระบอก ปูทะเล เป็นต้น

โดยเฉพาะ หอยแครงเป็นสัตว์ที่ถูกนำมาใช้ประโยชน์ในปริมาณมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจากการที่สภาพพื้นที่ชุมชนคลองโคนได้รับอิทธิพลจากดินตะกอนปากแม่น้ำแม่กลอง ซึ่งอุดมไปด้วยแพลงก์ตอนและสารอาหารที่เป็นแหล่งอาหารของสัตว์น้ำ จึงทำให้สัตว์น้ำรวมถึง หอยแครงตามธรรมชาติเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก แต่หากปีใดมีการปล่อยน้ำเสียลงสู่ทะเลมากก็จะมีผล ทำให้ปริมาณหอยแครงตามธรรมชาติลดลงเช่นกัน นอกจากนี้ในบางหมู่บ้าน โดยเฉพาะหมู่ 5 บ้านคลองช่อง มีการขุดบ่อเลี้ยงหอยแครงมากกว่าหมู่บ้านอื่นๆ รวมถึงมีการใช้ประโยชน์จากสัตว์น้ำ มากกว่าหมู่บ้านอื่นๆ เนื่องจากมีพื้นที่ติดชายทะเลเหมาะแก่การประกอบอาชีพประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ จากสถานภาพป่าชายเลนในปัจจุบันที่เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้นกว่าในอดีตที่มีการเลี้ยงกุ้งกันมาก

ทำให้ป่าชายเลนตามธรรมชาติถูกบุกรุกทำลาย และเกิดความเสื่อมโทรมจากขี้เลนนาุ้ง แต่ในปัจจุบันจากนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของหน่วยงานต่างๆ ตลอดจนกระแสการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ นับได้ว่ามีบทบาทสำคัญในการช่วยพลิกฟื้นคืนความสมบูรณ์แก่ผืนป่าชายเลนและประโยชน์โดยอ้อมต่อความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรสัตว์น้ำในพื้นที่ชุมชนคลองโคน โดยเฉพาะการเป็นแหล่งกำเนิดหอยแครงที่สำคัญของเมืองสามน้ำ จังหวัดสมุทรสงคราม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ชุมชนควรมีการวางแผนการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรสัตว์น้ำให้สอดคล้องกับฐานทรัพยากรที่มีอยู่ในปัจจุบัน เพื่อก่อให้เกิดการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดอบรมให้ความรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาแก่คนในชุมชน ตลอดจนสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจะเป็นประโยชน์แก่องค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้เป็นฐานข้อมูลประกอบการวางแผนกำหนดนโยบายการจัดการใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างยั่งยืน
2. ควรมีการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพในด้านการบริหารจัดการขององค์กรชุมชนและองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดและหาแนวทางการจัดการอย่างเหมาะสม

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตเพชรบุรี ที่ให้การสนับสนุนทุนการวิจัย ขอบพระคุณ องค์กรบริหารส่วนตำบลคลองโคนและชาวบ้านชุมชนคลองโคนทุกท่าน ที่ให้การต้อนรับและเสียสละเวลาให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อความสำเร็จของงานวิจัยชิ้นนี้

เอกสารอ้างอิง

กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. รายงาน

สถานการณ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์ ด้านป่าชายเลน. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์ การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2550.

ศิริพร บุญประเสริฐ. การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลนของชุมชนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม. สารนิพนธ์ปริญญาตรี สาขาวิชาการจัดการชุมชน มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2552.

องค์การบริหารส่วนตำบลคลองโคน. แผนพัฒนาสามปี (2550-2552) สมุทรสงคราม : องค์การบริหารส่วนตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม, 2550.